

แบบฟอร์มมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP)

ชื่อหน่วยงาน สำนักทันตสาธารณสุข	คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัด
	ชื่อตัวชี้วัด ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries Free)

1. วัตถุประสงค์ (Objectives)

เป็นการชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายในการจัดทำเอกสารเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ผู้ที่ใช้งานทราบว่าจะจัดทำเอกสารดังกล่าวขึ้นมาเพื่ออะไร

- เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากเด็กปฐมวัย ให้แก่ทันตบุคลากร บุคลากรสาธารณสุข บุคลากรสาธารณสุข ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กปฐมวัย
- เพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐานงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัดร้อยละเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries Free)
- ใช้เป็นแนวทางในการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน ตัวชี้วัดที่ 3.4 ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries Free) ประจำปี 2566

2. ขอบเขต (Scope) (เป็นการวางกรอบของเนื้อหาของงาน)

คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัดฉบับนี้ครอบคลุมเนื้อหากระบวนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากเด็กปฐมวัยภายใต้มาตรการหลัก 3 มาตรการ คือ

- บูรณาการการดูแลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัยร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน (Partnership)
- เสริมพลัง สนับสนุนการขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืน (Advocate)
- พัฒนาระบบบริการสุขภาพช่องปากสำหรับหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ (Building Capacity)
- ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย (Investment)

3. คำจำกัดความ (Definition) (ถ้ามี)

เด็กอายุ 3 ปี หมายถึง เด็กที่อายุ 3 ปี ถึง 3 ปี 11 เดือน 29 วัน

ปราศจากโรคฟันผุ (Caries free) หมายถึง ไม่มีรูฟันผุ ฟันถอน และอุด เนื่องจากโรคฟันผุ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กอายุ 0 - 5 ปี 11 เดือน 29 วัน

ระบบ HDC หมายถึง ระบบการกำกับติดตามผลการดำเนินงานตัวชี้วัดของกระทรวงสาธารณสุข โดยในที่นี้คือตัวชี้วัด ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries Free)

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (สพด.) หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง สถานที่รับดูแล พัฒนา จัดประสบการณ์เรียนรู้และการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยครอบคลุมตั้งแต่ทารกแรกเกิดถึง 6 ปี หรือก่อนเข้าเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ชื่อหลากหลายรวมทุกสังกัดในประเทศไทย ได้แก่ 1. กระทรวงมหาดไทย : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนอนุบาล 2. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์: สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน 3. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน (สำนักพัฒนาสังคม) สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน (สำนักอนามัย) และโรงเรียนอนุบาล (สำนักการศึกษา) 4. กระทรวง

สาธารณสุข : ศูนย์เด็กเล็กในโรงพยาบาล 5. กระทรวงศึกษาธิการ : โรงเรียนอนุบาล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) และโรงเรียนอนุบาลเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) และ 6. หน่วยงานอื่นๆ เช่น โรงเรียนอนุบาลสาธิตในมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มูลนิธิและองค์กรเอกชน

สพด.ต้นแบบด้านสุขภาพช่องปาก หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ผ่านการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และมีกิจกรรมการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก และได้รับคัดเลือกจากศูนย์อนามัยให้เป็นต้นแบบการดำเนินงาน

งานเฝ้าระวังและกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กปฐมวัย หมายถึง แนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุข สามารถตรวจช่องปาก ประเมินความเสี่ยง ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กในการป้องกันการเกิดฟันผุและสามารถจัดบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคฟันผุในเด็กปฐมวัยได้

แนวทางการดูแลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด หมายถึง แนวทางในการจัดบริการสำหรับทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง เพื่อดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอดที่มีความเสี่ยงต่ำในสถานบริการภาครัฐและเอกชน โดยหญิงตั้งครรภ์ หมายถึง หญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการที่สถานบริการของรัฐ และหญิงหลังคลอด หมายถึง มารดาหลังคลอดระยะเวลาตั้งแต่หลังคลอดจนถึง 6 เดือน

4. ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

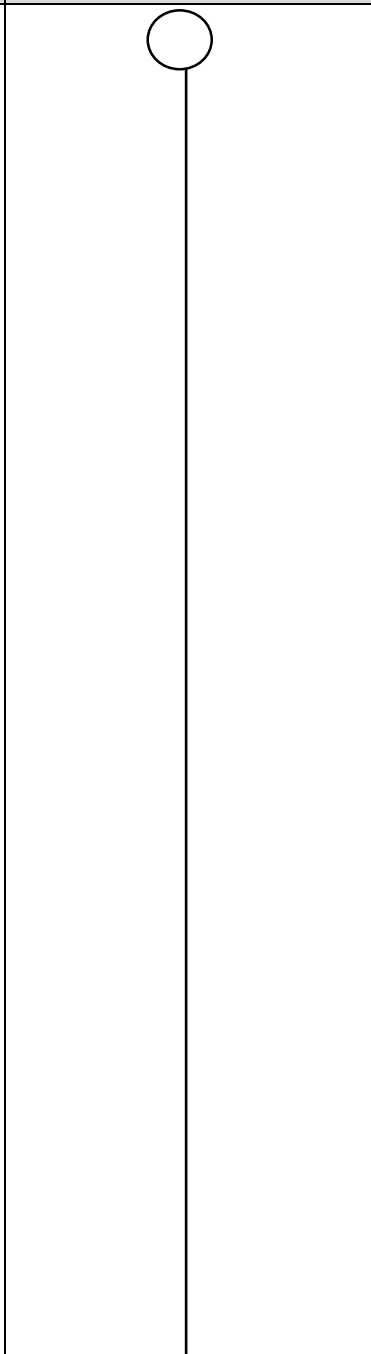
4.1 ผู้รับผิดชอบ (งานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย)

1. นางสาวนพวรรณ โพนกุล ตำแหน่ง ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ
2. นายณัฐพงศ์ กันทะวงศ์ ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการ
3. นางปฐมมา เขาวนเมธา ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการ
4. นางสาวพรชนนต์ บุญคง ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
5. นางสาวปาจริยภัทร นาควารี ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

4.2 ผู้ร่วมดำเนินงาน ประกอบด้วย คลัสเตอร์สตรีและเด็กปฐมวัย กรมอนามัย ทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุขในศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ครู ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
1.		ทบทวนสถานการณ์การดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย ในปีงบประมาณที่ผ่านมา	ตุลาคม 2565	งานเด็กปฐมวัย	สถานการณ์ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries Free) และร้อยละเด็กอายุ 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากในปีที่ผ่านมาจากระบบ HDC
2.		1. ตั้งค่าเป้าหมายการดำเนินงานตามตัวชี้วัด 2. กำหนดมาตรการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในเด็กปฐมวัย 3. จัดทำแผนการดำเนินงานในการขับเคลื่อนมาตรการ	ตุลาคม 2565	งานเด็กปฐมวัย	สถานการณ์ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries Free) และร้อยละเด็กอายุ 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากในปีที่ผ่านมาจากระบบ HDC
3.		เสนอแผนการดำเนินงานต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องพิจารณา - กรณีไม่ผ่านพิจารณา ทบทวนและปรับแผน - กรณีผ่านการพิจารณาชี้แจงแผนการดำเนินงานแก่ผู้ร่วมดำเนินงาน	ตุลาคม 2565	งานเด็กปฐมวัย	(ร่าง) แผนการดำเนินงาน
4.		ชี้แจงแผนการดำเนินงานและเป้าหมายตัวชี้วัดให้ผู้ร่วมดำเนินงาน	ต.ค.65 – พ.ย.65	งานเด็กปฐมวัย	แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
5.		1. พัฒนาแนวทางการดูแลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด 2. พัฒนาการจัดบริการด้านสุขภาพช่องปากในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด 3. ขยายเครือข่ายสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้นแบบด้านสุขภาพช่องปาก 4. ขับเคลื่อนงาน	ต.ค.65 – ก.ย.66	งานเด็กปฐมวัย	1. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 2. แนวทางการดำเนินงานสุขภาพช่องปากแม่และเด็กปฐมวัย 3. แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ (4D) ตาม

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
		เฝ้าระวังและกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กปฐมวัยในหน่วยบริการสาธารณสุข 5. ขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 6. ติดตามการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด 7. พัฒนาสื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทันตกรรมและพัฒนาความรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด 8. พัฒนาชุดการเรียนรู้รูปแบบ e-learning เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย สำหรับครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย		งานเด็กปฐมวัย	มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 4. คู่มือการบริหารจัดการ การบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากที่มุ่งเน้นการเข้าถึงบริการของกลุ่มวัยเป็นการจำเพาะ ปีงบประมาณ 2563 5. รายงานผลการสำรวจสถานะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560 6. แนวทางการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้นแบบด้านสุขภาพช่องปาก 7. ชุดการเรียนรู้รูปแบบ e-learning เรื่อง แนวทางการคัดกรองและเฝ้าระวังโรคฟันผุในเด็กปฐมวัย 8. Guideline in Child Health Supervision 9. แนวทางการดำเนินงานตำบลมหัศจรรย์ 1,000 วัน Plus สู่ 2,500 วัน 10. คู่มือการฝากครรภ์สำหรับบุคลากรสาธารณสุข
6.	การกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และตามตัวชี้วัด	1. กำกับติดตาม ผลผลิตผลลัพธ์ การดำเนินงานการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากเด็กปฐมวัยผ่านระบบ HDC รายเดือนและรายไตรมาส 2. ประเมินผลการดำเนินงานตามผลผลิต และผลลัพธ์ตัวชี้วัด	ต.ค.65 – ก.ย.66	งานเด็กปฐมวัย	ผลการดำเนินงานตัวชี้วัดที่ 3.4 ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปีปราศจากฟันผุ (caries free) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566